పాఠం 12

17, 18, 19వ శతాబ్దాలలో ప్రజాస్వామిక, జాతీయవాద విప్లవాలు

H7C7T1

ఇండియా, ఆధునిక ప్రపంచం - పరిచయము

నేడు మనం భూగోళంపైన గల అన్ని దేశాలు, అన్ని ప్రాంతాల వారు ఒకరితో ఒకరు తరుచుగగా ప్రాతినిధ్యం, వ్యవహరించుకుంటున్న/ సంభాషించుకొంటున్న ప్రపంచంలో నివసిస్తున్నాం. వార్తా పత్రికలలోని క్రీడల పేజిని చూసినట్లయితే, భారత జట్టుల క్రీడాకారులు, ప్రపంచంలోని వివిధ ప్రాంతాలు, దేశాలు, ఇతరుల జట్టులతో ఆడుచుండడాన్ని గమనించవచ్చు. మనం ప్రతిరోజు వాడే వస్తువుల్లో టూత్‌పేస్ట్, మొబైల్ ఫోనులు, బస్సులు, తినే ఆహార వస్తువులు కూడ, మనకు దూరంగా ఉన్న కొన్ని దేశాలలో ఉత్పత్తి అయినవని తెలుస్తున్నది. ధరించే దుస్తులు, వీక్షించే సినిమాలే కాక, మనం తినే ఆహారం కూడా ప్రపంచీకరణతోఎంతగానో ప్రభావితం చేయబడుతున్నాయి. మన రైతులు కొనె డీజిల్, పురుగుమందుల ధరలు, వారు అమ్మే ఉత్పత్తుల ధరలు కూడ ప్రస్తుతం ప్రపంచ మార్కెట్ ధరలపైన ఆధారపడియున్నాయి. బహుళ జాతి కంపెనీలు ఇండియాలో ఫ్యాక్టరీలు, కంపెనీలను నెలకొల్పగా, భారతీయ కంపెనీలు ఇతర దేశాలలో తమ కంపెనీలు, కార్యాలయాలను నెలకొల్పుతున్నారు.

దీనిని బట్టి చూస్తే, నేడు మనందరం ఒకరితోనొకరు బలీయమైన బంధాలతో ముడిపడిన ప్రపంచంలో నివసిస్తున్నామనే విషయం గోచరమవుతుంది. మానవులు చారిత్రకకాలం నుండి, వివిధ దేశాల ప్రజలు, కొంతమేరకు ఒకరితో ఒకరు సంబంధాలు కలిగి ఉన్నారనేది యదార్థం. ఎక్కువ మొత్తంలో ప్రజలు సారవంతమైన నేల గురించి శోధిస్తూ కరువుకాటకాలు, వ్యాధుల నుండి తప్పించుకొనుటకై వలసవెళ్ళారు. నూతన ప్రదేశాలు, ప్రజల గురించి నావికులు సముద్రాలను దాటగా ప్రయాణికులు, యాత్రికులు, వర్తకులు ఎత్తైన పర్వతాలు, ఎడారులు, నదులను దాటి నూతన ప్రదేశాలను, ప్రజలను చేరుకోవడం జరిగింది. రాజులు, సైనికులు తమ రాజ్యాలు, సామ్రాజ్యాల విస్తరణ కోసం కొత్త ప్రదేశాలను జయించి, ఆక్రమించుకున్నారు. మత గురువులు, కళాకారులు, పండితులు కూడ తమ ఆలోచనలు, బోధనలను వ్యాప్తిచేయుటకు, నూతన విషయాలను తెలిసికొనుటకు సుదూర, విశాల ప్రాంతాలకు పయనించారు. ఈ విధంగా వివిధ దేశాల ప్రజలు ఒకరితో ఒకరు కలిసి జీవనం సాగిస్తున్నారు. ఈ విధంగా, గత కొన్ని శతాబ్దాలుగా ప్రపంచంలోని వివిధ ప్రాంతాల ప్రజల మధ్యన సాన్నిహిత్యం మరింతగా పెరిగింది. వీటన్నింటి ఫలితంగా నేడు మనం "వసుధైక గ్రామంలో" నివసిస్తున్నాం! గ్రామంలో ఎలాగైతే ప్రతి ఒక్కరు, ప్రతి ఒక్కరి గురించి పూర్తిగా తెలిసివుండి, సాన్నిహిత్యంతో చర్చించుకుంటారో అదే విధంగా నేడు మొత్తం ప్రపంచంలోని ప్రజలందరు ఒకరి గురించి ఒకరు తెలుసుకొని పరస్పరం సన్నిహితంగా మెలుగుచున్నారు.

SCERT TELANGANA

ఏమైనప్పటికిని, కేవలం యాత్రికుల, ప్రయాణికుల, ప్రయాణాల సుఖాంత కథలవల్లనే ప్రపంచంలోని దేశాలన్ని దగ్గరవ్వటం అనేది కాదు. యుద్ధాలు, ఆక్రమణలు, మిలియన్‌ల కొద్ది ప్రజల బానిసతత్వం, వలసలు, అడవులు, ఇతర సహజ వనరుల భారీ విధ్వంసం, ఒక దేశంపై మరొకదేశ ఆధిపత్యం, స్వేచ్ఛ గురించిన పోరాటాలు, యుద్ధాలు, వంటివి ఈ ప్రక్రియకు కారణమైన ముఖ్యమైన లక్షణాలు.

ఆధునిక ప్రపంచం ఏవిధంగా ఆవిర్భవించినది (ఉనికి లోకివచ్చింది), దీని ముఖ్యమైన భావనలు, కార్యోన్ముఖ ప్రక్రియలు, మన చుట్టూ, మనం చూస్తున్న పరిస్థితుల సృష్టిలో ప్రపంచంలోని వివిధ ప్రాంతాలు ఏ విధంగా భాగస్వాములయినవి అనే అంశాల గురించి మనం 9, 10 తరగతులలో చదువుతాము.

కృత్యం-1

ఒక సులువైన కృత్యంతో ప్రారంబిద్దామా! తరగతిలోని విద్యార్థులను 5 లేక 6 గురు చొప్పున గ్రూపులుగా విడగొట్టండి. ప్రపంచలోని వివిధ ఖండాలు, దేశాలను తెలియజేసే ఒక గ్లోబును తీసుకోండి, గ్లోబు లేకున్నచో, ప్రపంచపటం లేదా అట్లాసును ఉపయోగించండి. ఒక వార్తాపత్రికను తీసుకొని, అందులోని ఒక పేజీని ఒక గ్రూపుకి ఇవ్వండి. ప్రతి పేజీలో ఇవ్వబడిన వార్తలన్నింటిని చూసి, అవి ఏ దేశంలో సంభవించినవో ఆ దేశం యొక్క పేరును రాసుకోవాలి. గ్లోబులో ఆ దేశాన్ని గుర్తించి, అది ఏ ఖండానికి చెందినదో కనుగొనాలి. ఆ విధంగా అన్ని ప్రటనలను చూచి వానిలో ఏవైనా విదేశాలు ఉన్నాయో గమనించి, ఆ దేశం యొక్క పేరును, ఆ ఖండాన్ని గుర్తించాలి.

అట్టి జాబితాలను అన్ని గ్రూపులు పంచుకొనునట్లు చేయాలి. ఇప్పుడు, తరచుగా వచ్చిన దేశాల పేర్లను వ్రాసి, ఇంటర్‌నెట్, పటాల వంటి వాటి సహాయంతో ఆ దేశాల గురించిన మరింత సమాచారం సేకరించి, ఒక్కొక్క గ్రూపువారు, ఒక్కొక్క దేశం గురించి పోస్టరులను తయారుచేయాలి.

SCERT TELANGANA

పటం 1: ప్రపంచ పటం-ముఖ్యమైన దేశాలు

ఆధునిక ప్రపంచమునకు దారితీసిన మార్పులు

సా.శ.1450 ప్రాంతంలో ప్రపంచ వ్యాప్తంగా ఈ ఏకీకరణ (Integration) చాలా వేగంగా పురోగమించినది. ఇది ప్రజలు చేసే పని విధానం, ఆలోచన, పాలన వంటి ముఖ్యమైన మార్పులలో ఇమిడి ఉన్నది. వీనిలో చాలా మార్పులు, ఆధునిక ప్రపంచ కీలక లక్షణాల అభివృద్ధికి దోహదం చేసినాయి. ఉదాహరణకు, మనం మార్కెట్ నుండి కొనుగోలుచేసి వాడుచున్న ఎన్నో వస్తువులు ఫ్యాక్టరీలలో యంత్రాలతో భారీ మొత్తంలో ఉత్పత్తి చేయబడినవే. మార్కెట్‌లో అమ్మకాలను పెంచుటకై వ్యవసాయంలో కూడా ఆధునిక పద్ధతులు, యంత్రాల వంటివి వాడుచున్నాం. ఇదంతా కూడా భారీ మార్పుల ఫలితాలే. దీనినే 'పారిశ్రామిక విప్లవం'గా పిలుస్తున్నారు. రెండవది, నేడు చాలా దేశాలు రాజులు లేదా రాణులచే పాలించబడటంలేదు. కానీ అవి ప్రజాస్వామ్యయుతంగా వారి ప్రజలచేత ఎన్నుకోబడి వారికి జవాబుదారీగా ఉంటాయి. ఇది "ప్రజాస్వామ్య విప్లవం" ఫలితం అని చెప్పవచ్చు. మూడవ ముఖ్యమైన మార్పు; ప్రజలు ప్రపంచం గురించి ఆలోచించి దానిని అర్థం చేసుకొనే విధానంలో ఉంటుంది. నేటి మానవులు విజ్ఞానం, హేతుబద్ధత మరియు నిరూపణకి ఎంతో ప్రాముఖ్యతను ఇస్తూ, ఇతరులు చెప్పేదానిని ప్రశ్నించకుండా అంగీకరించటంలేదు. వైజ్ఞానిక మరియు హేతుబద్ధమైన పద్ధతులను అనుసరిస్తూ మన చుట్టూవున్న ప్రతిదీ, భూమి, సమస్త విశ్వం, మన చుట్టూవున్న జీవరాశి, మన శరీరం, మన భావాలు మరియు ఆలోచనల గురించి అర్థం చేసుకోవడానికి ప్రయత్నిస్తున్నాము. ఇది 'వైజ్ఞానిక విప్లవం' (Scientific Revolution) యొక్క ఫలితము.

అయితే, గత కొద్ది శతాబ్దాల్లో కొన్ని దేశాలు ప్రపచంలోని ఇతర దేశాలను స్వాధీనం చేసుకోవడానికి, దోపిడీ చేయడానికి ప్రయత్నించాయి. ఉదాహరణకు, భారతదేశం సుదూర ఐరోపా దేశమైన గ్రేట్ బ్రిటన్‌కు వలస రాజ్యంగా మారింది. బ్రిటన్, ఫ్రాన్స్, హాలెండ్, స్పెయిన్ వంటి కొన్ని ఐరోపా దేశాలు ఆఫ్రికా, ఆసియా, దక్షిణ మరియు ఉత్తర అమెరికాలలోని చాలా దేశాలపై నియంత్రణ సాధించాయి. ఇది ఆ దేశాలలో నివసిస్తున్న ప్రజల జీవితాలపై బలవంతపు మార్పుకు దారితీసింది. ఈ ప్రక్రియనే "వలస వాదం" (Colonisation)గా పిలుస్తాం.

వలస రాజ్యాల ప్రజలు స్వేచ్ఛకోసం పోరాడారు. ఆధునిక చరిత్రలో ఎక్కువ భాగం వారి పోరాటాల కథే. ప్రపంచంలోని అన్ని దేశాల పేద, అణగారిన ప్రజలు మానవ శ్రమ ద్వారా సాధించిన సంపదలో సమాన హక్కులు, అవకాశాలు మరియు భాగస్వామ్యం కోసం పోరాడుతున్నారు. స్వేచ్ఛ, సమానత్వం మరియు గౌరవం కోసం చేసే ఈ పోరాటాలు కూడా ఆధునిక చరిత్రయొక్క ప్రధాన లక్షణాలలో ఒకటి.

ఈ క్రింది అధ్యాయాలలో మనము సి.ఇ.1750 తరువాత ఆధునిక ప్రపంచంలో స్థిరపడిన ఈ ముఖ్య లక్షణాలు మరియు ప్రక్రియలను అధ్యయనం చేద్దాము.

తొలి ఆధునిక కాలం

1450 మరియు 1750ల మధ్య కాలాన్ని సాధారణంగా తొలి ఆధునిక కాలం అని అంటారు. అనేక లక్షణాలు ముందుగానే ప్రపంచంలోని వివిధ ప్రాంతాల్లో అభివృద్ధి చెందడం ప్రారంభమైంది. ఉదాహరణకు భారతదేశం, చైనా, అరేబియాకు చెందిన వర్తకులు చాలాకాలంగా ఇతర దేశాలకు

SCERT TELANGANA

సముద్రమార్గం ద్వారా సరుకులను రవాణా చేస్తున్నారు. 1492లో ఇటలీకి చెందిన క్రిస్టోఫర్ కొలంబస్ అనే నావికుడు దక్షిణ అమెరికాను చేరుకొనడం ద్వారా అప్పటివరకు చాలామంది ఐరోపావాసులకు తెలియని ఒక ఖండాన్ని కనుగొన్నాడు. దీని ద్వారా దక్షిణ మరియు ఉత్తర అమెరికాలలో వలస రాజ్యాల స్థాపనకు మార్గం ఏర్పడింది. అదే విధంగా 1498లో పోర్చుగీసు నావికుడైన వాస్కోడగామా ఆఫ్రికాను చుట్టివెళ్ళడం ద్వారా భారతదేశానికి సముద్రమార్గాన్ని చూపాడు. ఇది ఐరోపా నౌకలకు ఆఫ్రికా మరియు భారతదేశం యొక్క వివిధ ప్రాంతాలతో వాణిజ్యం చేయడానికేకాక సముద్రమార్గం ద్వారా చైనా వరకు వాణిజ్య అవసరాల కొరకు మార్గాన్ని చూపింది. ఈ పరిణామాలు ప్రపంచలోని అన్ని ఖండాల మధ్య వాణిజ్యం, వినిమయం కోసం గొప్ప పరిస్థితులను సృష్టించాయి. ఫలితంగా సంపన్న వ్యాపారుల ఆధిపత్యంలో గొప్ప పట్టణాలు ప్రపంచవ్యాప్తంగా అభివృద్ధి చెందాయి. వ్యాపార విస్తరణ వ్యవసాయ, వృత్తి పనివారి ఉత్పత్తులు అంతర్జాతీయ విపణిలో వ్యాపించుటకు తోడ్పడింది.

మరొక పెనుమార్పు కొంత మంది ప్రజల చేతిలో అధికారం కేంద్రీకృతమైన విశాల సామ్రాజ్యాలు, చక్రవర్తులు ఆవిర్భవించటం, వారు ఆదేశాలను జారీచేస్తూ, పన్నులు వసూలు చేయగల బలమైన సైన్యాలు మరియు అధికారులను కలిగి, వారు స్వయంప్రతిపత్తి కోరుకుంటున్న చిన్న స్థానిక రాజులు లేదా భూస్వాములను అణచివేయడానికి ప్రయత్నించారు. ఇది దేశాల ఏకీకరణ మరియు ఒకే విధమైన (Common) పరిపాలనా వ్యవస్థ అభివృద్ధికి దారితీసింది. ఉదాహరణకు, భారతదేశంలో మొఘల్ సామ్రాజ్యం బలమైన కేంద్ర ప్రభుత్వం, పరిపాలనా వ్యవస్థలను అభివృద్ధి చేసింది. ఇదే విధమైన సామ్రాజ్యాలు చైనా, ఇరాన్, ఇరాక్ మరియు ఐరోపాలలోని వేర్వేరు ప్రాంతాల్లో ఆవిర్భవించాయి.

తొలి ఆధునిక కాలం వైజ్ఞానికంగా గొప్ప పురోభివృద్ధికి ఆరంభాన్నిచ్చింది. విజ్ఞానశాస్త్రం (ముఖ్యంగా ఖగోళశాస్త్రం) గణితం, తత్త్వశాస్త్రం మొదలైన వాటిలో గణనీయంగా ప్రగతి జరిగింది. ఈ సమయంలోనే భారత, అరబ్, ఐరోపా దేశాల శాస్త్రవేత్తలు చేసిన పరిశీలనలు, గణనలను సంకలనంచేసి అధ్యయనం చేయబడ్డాయి. ఎన్నో సంవత్సరాల నిరంతర కృషి తరువాత గెలీలియో వంటి గొప్ప శాస్త్రవేత్త సూర్యుడు సౌర వ్యవస్థకు కేంద్రం అని, భూమి, ఇతర గ్రహాలు సూర్యుని చుట్టూ పరిభ్రమిస్తున్నాయని నిర్ధారణకు వచ్చారు. నీలకంఠ సోమయాజి, డెకార్టెస్ మరియు న్యూటన్ వంటి గొప్ప గణిత శాస్త్రవేత్తలు గ్రహాలు మరియు నక్షత్రాల కదలికలను అధ్యయనం చేయడానికి కొత్త పద్ధతులను అభివృద్ధి చేశారు.

తొలి ఆధునికకాలం యొక్క ఆలోచనా విధానం మానవ స్వాతంత్ర్యం, సమానత్వ భావనల ఆధిపత్యాన్ని కలిగి ఉన్నది. ఇది వివిధ దేశాలలో వివిధ రూపాలను సంతరించుకుంది. ప్రజలందరూ, వితండవాదం, అర్చకత్వం పూర్వ మతపరమైన ఆలోచనలు, ఆచారాలపై తిరుగుబాటుచేసి మతపరమైన ఆలోచనాపద్ధతిపై గొప్ప ప్రభావాన్ని చూపారు. మనుష్యులంతా తమ జన్మ లేదా సాంఘిక హోదాతో సంబంధం లేకుండా దేవుడిని చేరగలరని నొక్కి చెప్పారు. దీని ఫలితంగా కళాత్మక రంగంలో మన చుట్టూ ఉన్న మనుష్యుల, ప్రపంచం యొక్క వాస్తవిక వర్ణన ప్రారంభమైంది. ఇది ముఖ్యంగా చిత్రలేఖనంలో స్పష్టంగా కనబడింది.

తొలి ఆధునిక కాలంలోని ఈ మార్పులన్నీ ఆధునిక కాలంలోని గొప్ప పరిణామాలకు మార్గం చూపాయి. మీరు ఇప్పుడు వాటిని గురించి చదువుతారు.

SCERT TELANGANA

ప్రస్తుతం మనం ప్రజాస్వామికంగా ఎన్నికైన ప్రభుత్వాలను చూస్తున్నాం. వీటిలో పౌరులందరికీ ప్రాథమిక హక్కులు ఉంటాయి, చట్టం ముందు అందరినీ సమానులుగా చూస్తారు. అయితే ఇంతకు ముందు కాలంలో ఇటువంటి ప్రజాస్వామిక వ్యవస్థలు లేవు. దేశాలను రాజులు, లేదా చక్రవర్తులు పాలించేవాళ్ళు. వాళ్ళు తమకి ఇష్టం వచ్చినట్టు చట్టాలు చేసేవాళ్ళు. సమాజం వర్గాలుగా విభజించబడి ఉండేది. ప్రతి కులానికి లేదా వర్గానికి ప్రత్యేకమైన హక్కులు, బాధ్యతలు ఉండేవి. ఈ అధ్యాయంలో ప్రజాస్వామిక రాజకీయ వ్యవస్థలను ఏర్పాటు చెయ్యటానికి, సామాజిక సమానత్వాన్ని సాధించటానికి ప్రజలు చేసిన పోరాటాల గురించి తెలుసుకుందాం.

యూరపులో 17వ శతాబ్దం ఆరంభంలో ఇంగ్లాండ్‌ని ట్యూడర్ వంశానికి చెందిన రాజులు పాలించేవాళ్ళు. ఆ సమయంలో రోమన్ కాథలిక్ చర్చి అధిపతిగా పోప్ ఉండేవారు. అయితే ట్యూడర్ రాజులు పోప్ అధికారాన్ని అంగీకరించటానికి సుముఖంగా లేరు. వారు పోప్ మరియు రోమన్ కాథలిక్ చర్చి ఆధిపత్యం లేకుండా ఇంగ్లాండ్ స్వతంత్రంగా ఉండాలని కోరుకోసాగారు. అనతి కాలంలోనే రాజ్యంలో ఎవరు శక్తిమంతులనే వివాదం పార్లమెంటుకీ, రాజుకీ మధ్య చెలరేగింది. ఈ వైరుధ్యం బ్రిటన్‌లో ప్రజాస్వామిక ప్రభుత్వం ఏర్పడటానికి ఎలా దారితీసిందో తెలుసుకుందాం.

- మనలను రాజులు పరిపాలిస్తూ ఉంటే మన జీవితాలలో ఎటువంటి తేడాలు ఉండేవి?
- చట్టం ముందు అందరూ సమానులు కాకపోతే – ఉదాహరణకు కొంతమందికి ఇతరులను చంపే అధికారం ఉంటే – ఏమవుతుంది?

ఇంగ్లాండు – పౌర యుద్ధం, మహోన్నత విప్లవం

సా.శ.1603లో ట్యూడర్ వంశానికి చెందిన ఆఖరి రాణి చనిపోవటంతో స్టూవర్ట్ వంశానికి చెందిన జేమ్స్–I రాజు అయ్యాడు. ఏమైనా పన్నులు విధించాలన్నా, కొత్త చట్టాలు చేయాలన్నా పార్లమెంటు అమోదాన్ని రాజు పొందాల్సి వచ్చేది. పార్లమెంటు ఆధిపత్యం అతడికి నచ్చలేదు. రాజుకి పూర్తి అధికారాలు దేవుడు నుంచి లభించాయనీ, కాబట్టి దైవమిచ్చిన హక్కుతో రాజు పాలిస్తాడని అతడు నమ్మాడు. దీనినే దైవదత్త సిద్ధాంతం (Divine Right Theory) అంటారు.కాబట్టి రాజుని పార్లమెంటు నియంత్రించకూడదని అతడు భావించాడు.

జేమ్స్–I తరువాత చార్లెస్–I రాజు అయ్యాడు. పార్లమెంటుని చార్లెస్–I రద్దు చేసి 11 సంవత్సరాల పాటు పార్లమెంటు లేకుండానే పాలించాడు. అయితే సా.శ.1640లో కొన్ని యుద్ధాలు చెయ్యటానికి అతడికి నిధులు అవసరం అయ్యాయి. ప్రత్యేక నిధులు మంజూరు చేయించుకోటానికి అతడికి పార్లమెంటుని సమావేశ పరచక తప్పింది కాదు. ఈ పార్లమెంటు సా.శ.1640 నుంచి 1660 వరకు కొనసాగింది. (అందుకే దీనిని సుదీర్ఘ పార్లమెంటు అంటారు). రాజు, అతని మంత్రుల నిరంకుశ పాలనను నియంత్రించాలని ఈ పార్లమెంటు నిర్ణయించింది. చార్లెస్–I కి చెందిన మంత్రులను, అధికారులను అది శిక్షించింది. రాజు ఏర్పరచిన ప్రత్యేక కోర్టుల పనిని అది నిలిపివేసింది. పార్లమెంటులో ఉన్న విభేదాలను అవకాశంగా చేసుకుని అందులోని తన ప్రత్యర్థులను చెరసాలలో బంధించటానికి రాజు ప్రయత్నించాడు. పార్లమెంటరీ పార్టీ, రాజరిక పార్టీల మధ్య

చార్లెస్ I

SCERT TELANGANA

పౌర యుద్ధం చెలరేగి, 5 సంవత్సరాల పాటు కొనసాగింది. అంతిమంగా చార్లెస్-I ఓడిపోయాడు, సా.శ.1649లో అతనిని ఉరి తీశారు. దాంతో ఇంగ్లాండు గణతంత్రం అయ్యింది.

అయితే గణతంత్ర వ్యవస్థతో ఈ ప్రయోగం విజయవంతం కాలేదు. అది ఎంతో కాలం కొనసాగలేదు. సా.శ.1688లో విలియం ఆఫ్ ఆరెంజ్‌ని, అతని భార్య మేరీని (ఈమె చార్లెస్-I కి మనవరాలు) ఇంగ్లాండు సింహాసనాన్ని అధిష్టించమని పార్లమెంటు ఆహ్వానించింది. అప్పుడు ఏర్పడిన కొత్త ప్రభుత్వ వ్యవస్థలో మంత్రులు పార్లమెంటుకి జవాబుదారీగా ఉండేవాళ్ళు, రాజుకి చాలా పరిమితమైన అధికారాలు ఉండేవి. ఇంగ్లాండులో, పార్లమెంటరీ ప్రజాస్వామ్యానికి ఇది ప్రారంభం. రాజు అధికారం ఇప్పుడు దైవమిచ్చిన అధికారం కాదు, పార్లమెంటు ఆమోదించిన అధికారం. దీనినే రాజ్యాంగబద్ధ రాజరికం (Constitutional monarchy) అంటారు, ఇదంతా ఒక్క తుపాకీ గుండు కూడా పేల్చకుండ, ఒక రక్తం బొట్టు కూడా చిందించకుండా జరిగింది. అందుకే ఈ మార్పుని 'మహోన్నత విప్లవం' లేదా 'రక్తపాతరహిత విప్లవం' అంటారు.

ఈ మహోన్నత విప్లవం వల్ల మధ్య తరగతికి ప్రాతినిధ్యం వహించే దిగువ సభ (హౌస్ ఆఫ్ కామన్స్) చేతుల్లోకి అధికారం వచ్చింది. ఆ కాలంలో పార్లమెంటు ఎన్నికల్లో ఓటు వేసే అధికారం కేవలం భూమి, లేదా ఆస్తులు ఉన్న వాళ్ళకే ఉండేది. ఓటు వేసే హక్కును క్రమేపీ జనాభాలోని మరిన్ని వర్గాలకు కల్పిస్తూ అంతిమంగా సా.శ.1928 నాటికి వయోజనులందరికీ ఓటు హక్కు కల్పించారు. ఈ విధంగా ఇంగ్లాండులో పార్లమెంటరీ ప్రభుత్వ విధానం అనేక దశలలో రూపుదిద్దుకుంది.

అమెరికా స్వాతంత్ర్యం పోరాటం (సా.శ.1774 - 1789)

సా.శ.1492 కొలంబస్ అమెరికా ఖండాన్ని కనుగొన్న తరువాత 18వ శతాబ్దం మధ్య కాలంనాటికి అమెరికా తూర్పు తీరంలోనూ ఉత్తర ప్రాంతంలోనూ ఇంగ్లాండుతో పాటు ఇతర యూరప్ దేశాలు వలస ప్రాంతాలను ఏర్పరుచుకున్నాయి. 13 రాష్ట్రాలు బ్రిటిష్ వలస ప్రాంతాలుగా ఏర్పడ్డాయి. వాటిల్లో ఎక్కువ మంది ఇంగ్లాండు నుంచి అమెరికా వెళ్ళి వ్యవసాయం, పరిశ్రమలు, వాణిజ్యం నిర్వహిస్తూ స్థిరపడిన వారే. అమెరికా రాష్ట్రాలకు సంబంధించిన చట్టాలను చేస్తూ ఇంగ్లాండు పార్లమెంటు ఈ వలస ప్రాంతాలపై ఆధిపత్యం వహించసాగింది. అయితే పార్లమెంటుకి జరిగే ఎన్నికలలో ఇక్కడి ప్రజలకు ఓటు ఉండేది కాదు.

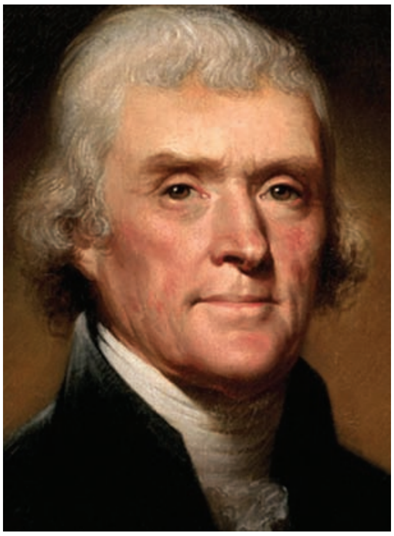

థామస్ జెఫర్‌సన్

సా.శ.1750ల వరకు అమెరికా వలస ప్రాంతాలలో చిన్న మధ్య తరగతి రైతులు, భూమి సొంతదారులై స్వయంగా దానిని సాగు చేస్తూ ఉండేవాళ్ళు. వీరితో పాటు పెద్ద సంఖ్యలో చేతి వృత్తుల వాళ్ళు వ్యాపారస్తులు ఉండేవాళ్ళు. అయితే యూరపులో మాదిరిగా ఈ వలస ప్రాంతాలలో బలమైన భూస్వాములు, రాజులు లేరు. కాబట్టి ప్రజలలో ఇంచుమించు సమానత్వం ఉండేది. అధిక

SCERT TELANGANA

శాతం ప్రజలు క్రైస్తవులు కాగా అందులో అనేక తెగలు ఉండి, ప్రతి తెగకీ సొంత చర్చి ఉండేది. అంటే ఇక్కడి మతగురువులకు యూరపులో మాదిరి, అధికారం సామాజిక హోదా ఉండేవి కావు. చాలామంది ప్రముఖ అమెరికన్లు అక్కడ సామాజిక సమానత అన్న భావనను ప్రచారం చేసి, బలోపేతం చేశారు. థామస్ పెయిన్, థామస్ జెఫర్సన్ వంటి అనేక ప్రముఖ రచయితలు ప్రజలందరికీ ఆలోచించే స్వేచ్ఛ మరియు రాజకీయ సమానత్వం కోసం ప్రచార ఉద్యమాలు నిర్వహించారు.

ఇంగ్లీషు పార్లమెంటు ఇంగ్లాండ్ వ్యాపారస్తులకు, కర్మాగారాలకు ప్రయోజనం చేకూర్చే చట్టాలను చేసేది. దాంతో అమెరికా వలస ప్రాంతాల ప్రజలు 'ప్రాతినిధ్యం లేకుండా పన్ను చెల్లింపులేదు' అన్న నినాదాన్ని చేపట్టారు. సా.శ.1774లో 12 వలస రాష్ట్రాల ప్రతినిధులు బ్రిటిష్ ఆధిపత్యానికి వ్యతిరేకంగా నిరసన వ్యక్తపరచడానికి ఫిలడెల్ఫియా కాంగ్రెస్‌లో సమావేశమయ్యారు. తమ హక్కులను తిరిగి కల్పించమని ఇంగ్లాండ్ రాజు అయిన జార్జ్–III ని కోరారు. రాజు అందుకు నిరాకరించి, వలస ప్రాంతాలను అణచివెయ్యటానికి ప్రయత్నించాడు. దీని ఫలితంగా బ్రిటిష్ సైనికులు, అమెరికా సైనికుల మధ్య సాయుధ ఘర్షణలు చోటు చేసుకున్నాయి.

శాంతియుత పరిష్కారానికి రెండవ కాంగ్రెసు ఫిలడెల్ఫియాలో సమావేశమై తమ ఆమోదం లేకుండా పన్నులు విధించవద్దని ఇంగ్లాండ్ రాజుకి విన్నవించింది. వలస రాజ్యాల సైన్యానికి జార్జ్ వాషింగ్టన్‌ను నాయకుడుగా ప్రకటించింది. రాజు దీనిని తిరుగుబాటుగా పరిగణించి సా.శ.1775 ఏప్రిల్‌లో యుద్ధం ప్రకటించాడు. ఫ్రాన్స్ సైనిక సహాయంతో సా.శ.1781 అక్టోబరులో అమెరికా ప్రజలు ఈ యుద్ధంలో విజయం సాధించారు. వలసల స్థాపనలో ఫ్రాన్స్‌కు మరియు బ్రిటన్‌కు మధ్య ఉన్న శత్రుత్వం వలన ఫ్రాన్స్ అమెరికాకు సహాయం చేసింది. పారిస్ ఒప్పందం (సా.శ.1783) పై సంతకం చేయటంతో అమెరికా స్వాతంత్ర్య యుద్ధం ముగిసింది. ఈ ఒప్పందం ప్రకారం 13 వలస రాష్ట్రాల స్వాతంత్ర్యాన్ని బ్రిటన్ గుర్తించింది.

అమెరికా స్వాతంత్ర్య ప్రకటన

> ***గణతంత్రం:*** *దేశ అధిపతిగా రాజుకాకుండా ప్రజాస్వామికంగా ఎన్నికైన వ్యక్తి ఉండే దేశం.*
>
> ***కాంగ్రెస్ :*** *ఒక బృందంలోని సభ్యులు లేదా ప్రతినిధులు చర్చించుకోటానికి ఏర్పడే సమావేశం.*

విప్లవ సైన్యం ఫిలడెల్ఫియాలో మూడవ కాంగ్రెస్ సమావేశంలో సా.శ.1776 జులై 4న స్వాతంత్ర ప్రకటనను ఆమోదించింది. ఈ ప్రకటన యొక్క ప్రధాన రూపకర్త థామస్ జెఫర్సన్. మనుషులందరూ సమానులుగా సృష్టింపబడ్డారని, ప్రాణం, స్వేచ్ఛ, ఆనందాన్వేషణతో సహా, ఎవరూ తీసేసుకోవటానికి వీలులేని కొన్ని హక్కులను సృష్టికర్త మనుషులకు ఇచ్చాడని ఆ ప్రకటన పేర్కొంది. సా.శ.1789లో అమెరికా సంయుక్త రాష్ట్రాల ప్రభుత్వం గణతంత్ర రాజ్యాంగాన్ని ఆమోదించింది. దీని ప్రకారం అమెరికా సంయుక్త రాష్ట్రాలను రాజు కాకుండా ప్రజలు ఎన్నుకున్న ప్రతినిధులు పరిపాలిస్తారు.

- ఇంగ్లీషు, అమెరికా విప్లవాల ఫలితాలను పోల్చండి.
- థామస్ జెఫర్సన్ ప్రతిపాదించిన హక్కులు నేటితరానికి కూడా అవసరమని భావిస్తున్నారా? చర్చించండి.

SCERT TELANGANA

ఫ్రెంచి విప్లవం

సా.శ.1774లో లూయీ–XVI ఫ్రాన్స్‌కి రాజు అయ్యేనాటికి దేశ కోశాగారం ఖాళీగా ఉంది. సుదీర్ఘ యుద్ధాల వల్ల, వర్సయిల్స్ రాజప్రాసాద నిర్వహణ వల్ల దేశ ఆర్థిక వనరులు అడుగంటిపోయాయి. లూయీ–XVI ఆధ్వర్యంలో 13 అమెరికా వలస రాష్ట్రాలకు ఫ్రాన్స్ తమకు ఉమ్మడి శత్రువైన బ్రిటన్ నుంచి స్వాతంత్ర్యం పొందటంలో సహాయం చేసింది. ఈ యుద్ధ కారణంగా ఫ్రాన్స్ మరింతగా అప్పుల్లో కూరుకుపోయింది. సభా నిర్వహణ, సైన్యం, ప్రభుత్వకార్యాలయాలు, విశ్వవిద్యాలయాల నిర్వహణ ఖర్చులు భరించటానికి పన్నులు పెంచక తప్పని పరిస్థితి ఏర్పడింది.

నాటి సామాజిక, ఆర్థిక స్థితిగతులు

18వ శాతాబ్దంలో ఫ్రెంచి సమాజం మూడు ఎస్టేటులుగా విభజించబడి ఉంది. మొదటి ఎస్టేటులో మతాధిపతులు, రెండవ ఎస్టేటులో కులీన వర్గాల వాళ్ళు, మూడవ ఎస్టేటులో వ్యాపారస్తులు, వకీళ్ళు, రైతాంగం, కార్మికులు, సేవకులు సమాజంలోని మిగిలిన వర్గాల వాళ్ళు ఉండేవాళ్లు.

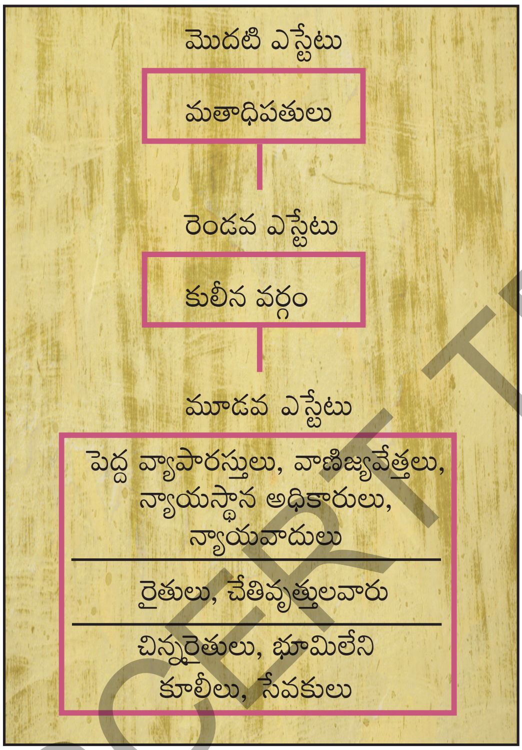

ఫ్రెంచి సమాజంలోని ఎస్టేటులు

దేశ జనాభాలో 90 శాతం వరకు రైతాంగమే. అయితే వాళ్లలో చాలా కొద్దిమంది మాత్రమే తాము సాగుచేసే భూమికి యజమానులుగా ఉన్నారు. భూమిలో 60 శాతం సంపన్నులు, చర్చి, మూడవ ఎస్టేటులోని ధనిక ప్రజల అధీనంలో ఉండేది. మొదటి రెండు ఎస్టేటుల సభ్యులు అంటే మతాధిపతులు, కులీన వర్గాల వాళ్లు పుట్టుకతోనే కొన్ని ప్రత్యేక హక్కులతో పాటు ప్రభుత్వానికి పన్నులు కట్టటం నుంచి మినహాయించబడ్డారు. కులీన వర్గాలకు మరికొన్ని ఫ్యూడల్ హక్కులు ఉండేవి. ఇందులో రైతాంగం నుంచి వసూలుచేసే ఫ్యూడల్ పన్ను ఒకటి. ప్రభువుకి వాళ్ల ఇంట్లో, పొలాల్లో రైతాంగం పనులు చేసి పెట్టాలి. అలాగే సైన్యంలో పనిచేయాలి. రోడ్ల నిర్మాణం వంటి పనుల్లో పాల్గొనాలి.

చర్చి కూడా రైతాంగం నుంచి తనవంతుగా కొన్ని పన్నులను వసూలు చేసేది. వీటిని 'టైత్' (దశాంశం) అనే వాళ్లు. మూడవ ఎస్టేటు ప్రజలందరూ ప్రభుత్వానికి పన్నులు చెల్లించాల్సి వచ్చేది. వీటిల్లో 'టెయిలే' అనే ప్రత్యక్ష పన్ను, రోజువారీ ఉపయోగించే ఉప్పు, పొగాకు వంటివాటిపై అనేక పరోక్ష పన్నులు ఉండేవి. ప్రభుత్వ నిర్వహణకు అయ్యే ఖర్చును పన్నుల ద్వారా సమకూర్చే బరువును మూడవ ఎస్టేటు ఒక్కటే మోసేది. పంటలు పండని సంవత్సరాలలో పేదల కష్టాలు మరింత తీవ్రతరమయ్యేవి.

కులీనవర్గం – రాజకుటుంబీకులు, పాలకవర్గం.
టైద్ – చర్చి విధించిన పన్ను. దీని ప్రకారం వ్యవసాయ ఉత్పత్తిలో పదవ వంతు చర్చికి చెల్లించాలి.
టెయిలే – ప్రభుత్వానికి నేరుగా కట్టే పన్ను.

SCERT TELANGANA

పెరుగుతున్న మధ్య తరగతి : ప్రత్యేక హక్కులకు చరమగీతం

18వ శతాబ్దంలో ఏర్పడిన మధ్య తరగతి వర్గం విదేశీ వాణిజ్యం ద్వారా, ఉన్ని, పట్టు వస్త్రాలు వంటి వస్తువుల ఉత్పత్తి ద్వారా సంపదను గడించారు. వ్యాపారస్తులు, ఉత్పత్తిదారులు కాకుండా మూడవ ఎస్టేటులో వకీళ్ళు, పరిపాలనా అధికారులు, చదువుకున్న వాళ్ళు, వృత్తి నిపుణులు ఉండేవాళ్ళు. వీరు స్వేచ్ఛ, సమానత్వాన్ని ఇచ్చే చట్టాలు, అందరికీ అవకాశాలపై ఆధారపడిన సమాజాన్ని నిర్మించాలని చెప్పిన జాన్ లాక్, జీన్ జాక్వెస్ రూసో వంటి తత్వవేత్తల భావాలతో స్ఫూర్తి పొందారు. జాన్‌లాక్ **'టు ట్రీటైసేస్ ఆఫ్ గవర్నమెంట్'** అన్న పుస్తకంలో రాజుకి పరిపూర్ణ హక్కులు ఉన్నాయన్న నమ్మకాన్ని వ్యతిరేకించాడు. ఇదే భావనను రూసో ముందుకు తీసుకెళ్ళాడు. ప్రజలు, వాళ్ళ ప్రతినిధుల మధ్య కుదుర్చుకున్న **'సోషల్ కాంట్రాక్ట్'** ఆధారంగా ప్రభుత్వం పనిచెయ్యాలని అతడు ప్రతిపాదించాడు. **'ద స్పిరిట్ ఆఫ్ ద లాస్'** అన్న పుస్తకంలో మాంటెస్క్యూ అనే తత్వవేత్త అధికారాన్ని శాసనసభ, కార్యనిర్వాహక వర్గం, న్యాయ వ్యవస్థల మధ్య విభజించాలని ప్రతిపాదించాడు. బ్రిటన్ నుంచి 13 వలస ప్రాంతాలు స్వాతంత్ర్యాన్ని ప్రకటించుకున్న తరువాత యు.ఎస్.ఏ. ఈ విధానాన్ని అనుసరించింది. అమెరికా రాజ్యాంగం, వ్యక్తి హక్కులకు ఇచ్చిన ప్రాధాన్యతలు ఫ్రాన్స్‌లో మూడవ ఎస్టేట్‌లోని రాజకీయ మేధావులకు ఆదర్శంగా నిలిచాయి.

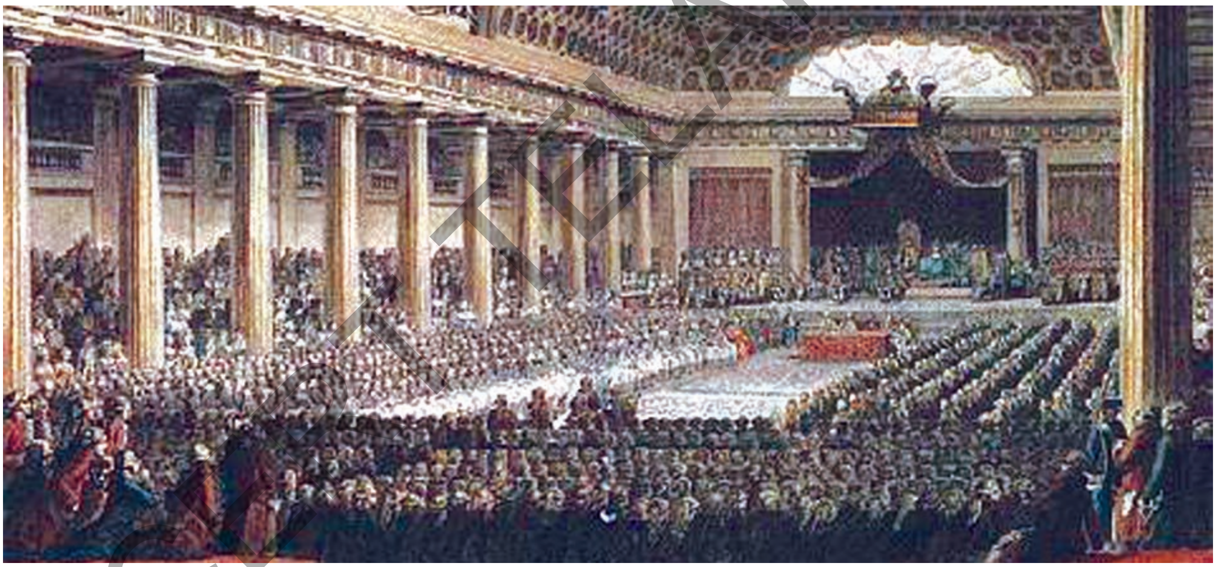

చిత్రం 12.1: సా.శ.1789 మే 5న వెర్సయిల్స్ వద్ద ఎస్టేట్స్ జనరల్ సమావేశ ప్రారంభోత్సవం

పెల్లుబికిన విప్లవం

సా.శ.1789 మే 5న కొత్త పన్నుల ప్రతిపాదనను ఆమోదించటానికి లూయీ–XVI ఎస్టేట్స్ జనరల్‌ను సమావేశపరిచాడు. మొదటి, రెండవ ఎస్టేట్‌లు ఒక్కొక్కటి 300 ప్రతినిధులను పంపించాయి. వీళ్లు రెండువైపులా ఎదురుఎదురుగా కూర్చున్నారు. మూడవ ఎస్టేటుకి చెందిన 600 ప్రతినిధులు వెనక నిలబడవలసి వచ్చింది. మూడవ ఎస్టేటులో కూడ సంపన్నులు, విద్యావంతులైన వాళ్లకే ప్రాతినిధ్యం దక్కింది. రైతాంగం, చేతి వృత్తులవారు, మహిళలకు శాసనసభలో ప్రవేశాన్ని తిరస్కరించారు. అయితే వాళ్ల సమస్యలు, కోరికలను 40,000 ఉత్తరాల రూపంలో వాళ్ల ప్రతినిధులు తీసుకుని వచ్చారు.

SCERT TELANGANA

అంతకుముందు ప్రతి ఎస్టేటుకి ఒక ఓటు ఉండేది. లూయీ XVI కూడా ఇదే పద్ధతిని కొనసాగించాలని అనుకున్నాడు. కానీ మూడవ ఎస్టేటు సభ్యులు సభ మొత్తంగా ప్రతి సభ్యునికి ఒక ఓటుతో, ఓటింగు జరగాలని కోరసాగారు. **'ద సోషల్ కాంట్రాక్ట్'** (సామాజిక ఒడంబడిక) అన్న పుస్తకంలో రూసో వంటి తత్వవేత్తలు సూచించిన ప్రజాస్వామిక సూత్రాలలో ఇది ఒకటి. ఈ ప్రతిపాదనను రాజు తిరస్కరించటంతో అందుకు నిరసనగా మూడవ ఎస్టేటు సభ్యులు సభనుంచి బయటకు వెళ్ళిపోయారు.

టెన్నిస్ కోర్టు ప్రతిజ్ఞ

తాము ఫ్రెంచి దేశమంతటికీ ప్రాతినిధ్యం వహిస్తున్నామని మూడవ ఎస్టేటు ప్రతినిధులు భావించారు. సా.శ.1789 జూన్ 20న వాళ్ళు వర్సయిల్స్‌లోని ఒక ఇండోర్ టెన్నిస్ కోర్టులో మిరాబు, అబి సయెస్, బైలీ నాయకత్వంలో సమావేశమయ్యారు. తమని తాము వాళ్ళు జాతీయ శాసనసభగా ప్రకటించుకున్నారు. ఫ్రాన్స్‌కు రాచరికపు అధికారాలను పరిమితం చేసే రాజ్యాంగ ముసాయిదా ప్రతి(డాక్యుమెంట్) తయారయ్యేవరకు వెనక్కి వెళ్ళేది లేదని వాళ్ళు ప్రతిజ్ఞబూనారు.

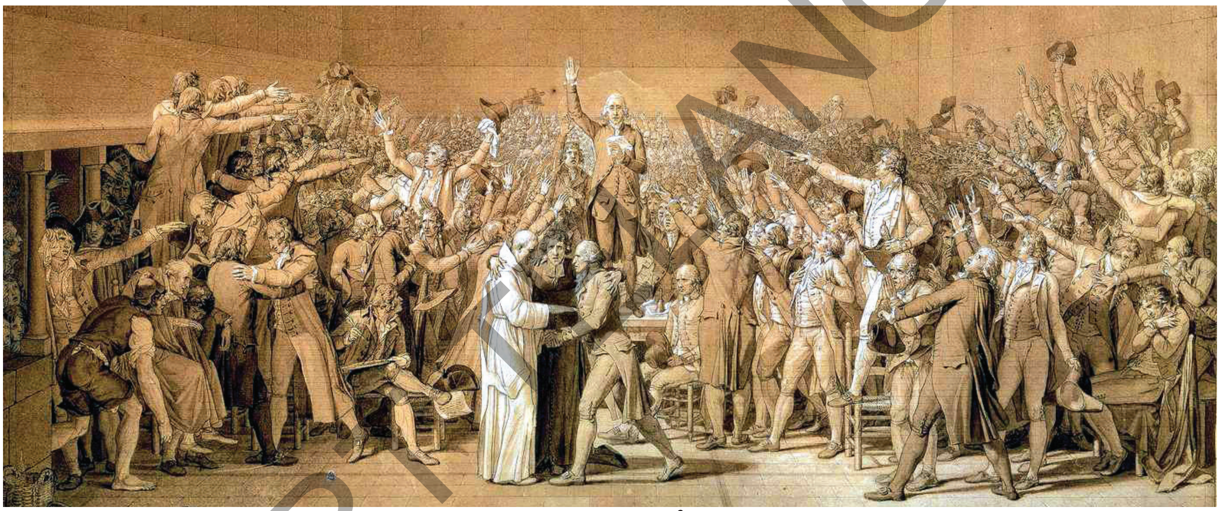

చిత్రం 12.2: టెన్నిస్ కోర్టు ప్రతిజ్ఞ

ఈ జాతీయ శాసనసభ వర్సయిల్స్‌లో రాజ్యాంగ రూపకల్పనలో తలమునకలై ఉండగా మిగిలిన ఫ్రెంచి దేశం అతలాకుతలం అవుతోంది. తీవ్ర చలి వల్ల పంటలు బాగా పండలేదు. దాంతో రొట్టెల ధర పెరిగిపోయింది. ఈ పరిస్థితిని ఉపయోగించుకుని లాభపడటానికి రొట్టె తయారీదారులు సరుకును నిల్వ చేయసాగారు. దుకాణాల ముందు గంటలకొద్దీ వేచి ఉండటంతో కోపోద్రిక్తతలకులోనైన మహిళలు దుకాణాల్లోకి దూసుకు వెళ్లారు. అదే సమయంలో సైన్యాన్ని పారిస్‌లో సమాయత్తం కావలసిందిగా రాజు ఆదేశించాడు. ఆందోళనకు దిగిన ప్రజలు జులై 14న బాస్టిల్ నగర కారాగారంపై దాడి చేసి దానిని బద్దలుకొట్టి ఖైదీలను విడుదలచేశారు. నాటి నుండి ఆ తేదీ ఫ్రాన్స్ జాతీయ దినంగా పరిగణించబడుతోంది.

తన ప్రజల తిరుగుబాటును చూసిన లూయీ XVI చివరికి జాతీయ శాసనసభను గుర్తిస్తున్నట్లు ప్రకటించాడు. అప్పటినుంచి తన అధికారాలను రాజ్యాంగం పరిమితం చేస్తుందన్న సూత్రానికి అతను ఒప్పుకున్నాడు. సా.శ.1789 ఆగస్టు 4న పన్నులు, వెట్టిచాకిరికి సంబంధించిన ఫ్యూడల్ వ్యవస్థను

SCERT TELANGANA

రద్దుచేస్తూ శాసనసభ ఆదేశాలను జారీ చేసింది. మతగురువులు కూడా తమ ప్రత్యేక హోదాను వదులుకోక తప్పింది కాదు. టైత్‌ను రద్దు చేసి చర్చి అధీనంలో ఉన్న భూములను జప్తు చేశారు.

రాజ్యాంగబద్ధ రాచరికంగా ఫ్రాన్స్ పరిణామం

జాతీయ శాసనసభ సా.శ.1791లో రాజ్యాంగ ముసాయిదా ప్రతిని తయారు చేసింది. దీని ప్రధాన ఉద్దేశం రాచరిక అధికారాలను పరిమితం చేయటం. భూస్వామ్య వ్యవస్థ, బానిస వ్యవస్థలను రద్దుపరచటం, అన్ని వర్గాలు పన్నులు చెల్లించాలనే ఉద్దేశంతో అన్ని అధికారాలు ఒకే వ్యక్తి దగ్గర ఉండటానికి బదులు శాసనసభ, కార్యనిర్వాహక, న్యాయ విభాగాల మధ్య విభజింపబడ్డాయి. దీని వల్ల ఫ్రాన్స్ రాజ్యాంగబద్ధ రాచరిక దేశంగా మారింది. సా.శ.1791 రాజ్యాంగం, చట్టాలను చేసే అధికారాన్ని జాతీయ శాసనసభకి ఇచ్చింది. అయితే పౌరులందరికీ ఓటుహక్కు లేదు. 25 సంవత్సరాల వయసు పైబడి కనీసం మూడు రోజుల కూలీ అంత పన్ను చెల్లిస్తున్న పురుషులకు మాత్రమే క్రియాశీలక పౌరుల హోదాను ఇచ్చి ఓటు హక్కును కల్పించారు. శాసనసభ సభ్యునిగా ఎన్నికవ్వటానికి అధిక మొత్తంలో పన్ను చెల్లిస్తున్న వాళ్ల జాబితాలో ఉన్నవారే అర్హులు.

పురుషులు, పౌరుల హక్కుల ప్రకటనతో రాజ్యాంగం మొదలయ్యింది. జీవించే హక్కు, వాక్ స్వాతంత్ర్యం, అభిప్రాయాన్ని వ్యక్తీకరించే స్వాతంత్ర్యం, చట్టం ముందు అందరూ సమానులు వంటి హక్కులను 'సహజ, విడదీయరాని' హక్కులుగా చేశారు. దీని అర్థం ఈ హక్కులు ప్రతి ఒక్కరికీ పుట్టుకతో సంక్రమిస్తాయి. వీటిని ఎవరూ తీసేసుకోలేరు. పౌరుల సహజమైన 17 హక్కులను కాపాడటం ప్రభుత్వ బాధ్యత అని విప్లవ ప్రభుత్వం ప్రకటించింది.

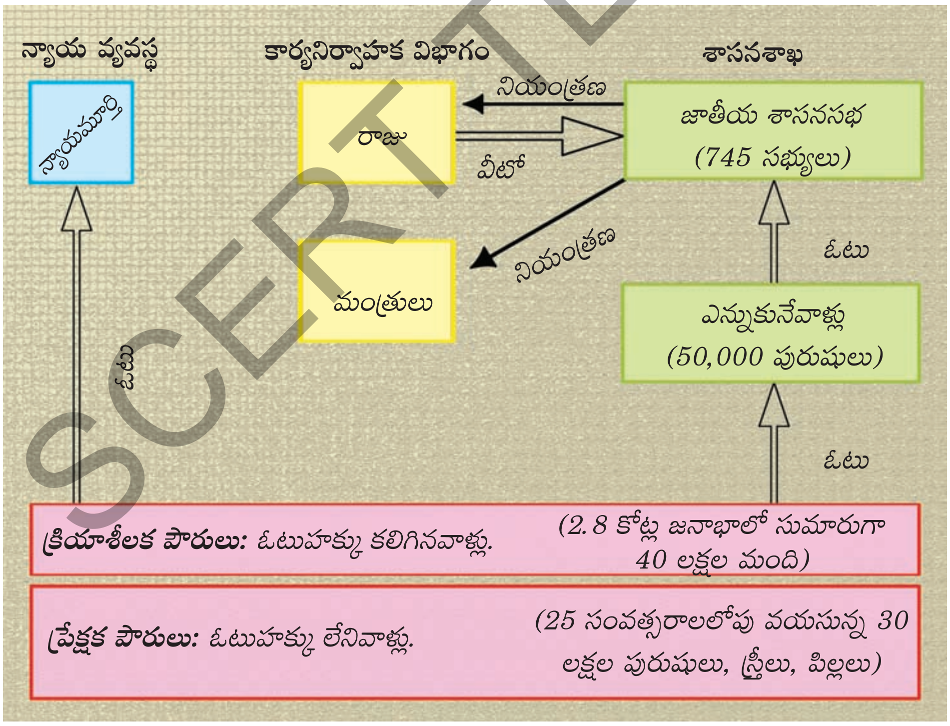

సా.శ.1791 నాటి ఫ్రెంచి రాజ్యాంగం ప్రకారం పరిపాలనా వ్యవస్థ

SCERT TELANGANA

మానవ పౌర హక్కుల ప్రకటన

1. మానవులు స్వేచ్ఛాజీవులుగా పుట్టారు. అలాగే ఉంటారు. హక్కులు అందరికీ సమానంగా వర్తిస్తాయి.
2. మనిషి సహజ, విడదీయరాని హక్కులైన స్వేచ్ఛ, ఆస్తి, భద్రత, అణచివేతలకు ప్రతిఘటన ప్రతి రాజకీయ సంఘ ఉద్దేశం కావాలి.
3. సార్వభౌమత్వ మూలాలు దేశంలో ఉంటాయి. ప్రజల నుంచి సంక్రమించని అధికారాన్ని ఏ వ్యక్తి, బృందం కలిగి ఉండకూడదు.
4. స్వేచ్ఛ అంటే ఇతరులకు హాని కలిగించని ఏదైనా చేసే అధికారం.
5. సమాజానికి హాని కలిగించే చర్యలను మాత్రమే నిషేధించే అధికారం చట్టానికుంటుంది.
6. చట్టం ప్రజల అభీష్టాన్ని వ్యక్తపరుస్తుంది. దాని తయారీలో పౌరులందరూ ప్రత్యక్షంగా కానీ, లేదా తమ ప్రతినిధుల ద్వారాగాని పాల్గొనవచ్చు. దానిముందు పౌరులందరూ సమానమే.
7. చట్టం నిర్ణయించిన సందర్భాలలో మినహాయించి ఏ వ్యక్తి నిందింపబడకూడదు. బంధింపబడకూడదు.
8. ప్రతి పౌరునికి స్వేచ్ఛగా మాట్లాడే, రాసే, ప్రచురించే హక్కు ఉంది. చట్టం నిర్ణయించిన ప్రకారం ఇటువంటి స్వేచ్ఛను దుర్వినియోగ పరచినందుకు అతడు బాధ్యత వహించాలి.
9. పరిపాలన వ్యవస్థ ఖర్చులకు, ప్రజాసైన్యాన్ని నిర్వహించటానికి అందరికి వర్తించే పన్నులు విధించటం తప్పనిసరి. వాళ్ళకున్న ఆస్తుల నిష్పత్తిలో వీటిని పౌరులందరికీ వర్తింప చేయాలి.
10. ఆస్తి పవిత్రమైన, ఉల్లంఘించగూడని హక్కు కాబట్టి చట్టబద్ధంగా నిర్ణయించిన ప్రజా ప్రయోజనాలకు అవసరమైనప్పుడు తప్పించి దానిని తీసుకోకూడదు. అటువంటి సందర్భాలలో న్యాయమైన నష్ట పరిహారాన్ని ముందుగా చెల్లించాలి.

*(**గమనిక:** ముఖ్యమైన హక్కులు మాత్రమే ఇచ్చాం)*

విప్లవ క్రమం

జాతీయ సభ చేసిన మార్పులు సంస్కరణవాదులను తృప్తిపరచలేదు. వారు దేశంలో తిరుగుబాటు చేద్దామనుకున్నారు. ఈ పరిస్థితుల్లో ప్రభుత్వ విధానాలను చర్చించటానికి, తమ కార్యాచరణ ప్రణాళికను తయారు చేసుకోటానికి ప్రజలకు రాజకీయ క్లబ్బులు ముఖ్యమైన వేదికలు అయ్యాయి. వీటిల్లో చాలా విజయవంతమైనది జాకొబిన్స్ క్లబ్, పారిస్‌లోని ఒకప్పటి సెయింట్ జాకబ్ కాన్వెంటు నుంచి దీనికి ఆ పేరు వచ్చింది. జాకొబిన్ క్లబ్బులలో పేద, చిన్న దుకాణదారులు, చేతి వృత్తుల వాళ్ళు, చెప్పులు తయారు చేసేవాళ్ళు, వంటలు వండేవాళ్ళు, గడియారాలు చేసేవాళ్ళు, సేవకులు, రోజువారీ కూలీపని చేసేవాళ్ళు ఇందులో ఉండేవారు.

ఆహార పదార్థాల కొరత, వాటి అధిక ధరలతో కోపోద్రిక్తులైన అధిక సంఖ్యాక పారిస్ ప్రజలతో సా.శ.1792 వేసవిలో జాకొబిన్లు ఒక తిరుగుబాటుకి ప్రణాళిక వేశారు. ఆగస్టు 10 ఉదయం ట్యులెరీస్ మహలు మీదకి దండెత్తి రాజు రక్షకభటులను చంపివేసి అనేక గంటలపాటు రాజును బందీగా ఉంచారు. ఆ తరవాత రాచరిక కుటుంబాన్ని చెరసాల పాలుచేయాలని సంస్కరణవాదులు తీర్మానించారు. జాతీయ సభ రద్దై ఎన్నికలు జరిగాయి. అప్పటినుంచి సంపదతో సంబంధం లేకుండా 21 సంవత్సరాలు దాటిన పురుషులందరికీ ఓటు హక్కు లభించింది. ఆ తర్వాత కొత్తగా ఎన్నికైన జాతీయ సభను నేషనల్ కన్వెన్షన్ అని పిలవసాగారు. ఇందులో జిరాండిస్టులు, జాకొబిన్లు, సామాన్యులు ఉండేవారు. వీరిలో అతివాదులైన జాకొబిన్లు అధికారాన్ని చేపట్టి సా.శ.1792 సెప్టెంబరు 21న ఒక తీర్మానం ద్వారా రాచరికాన్ని రద్దు చేసి ఫ్రాన్స్‌ని గణతంత్రంగా ప్రకటించింది. కుట్ర ఆరోపణపై సా.శ.1793లో లూయీ XVI, రాణి మేరి ఆంటోయినెట్‌లకు మరణశిక్ష విధించారు.

భీతావహ పాలన

సా.శ.1793–1794 మధ్యకాలాన్ని భీతావహ పాలనగా పేర్కొంటారు. తీవ్ర నియంత్రణ, శిక్షల విధానాన్ని రాబిస్పియర్ విప్లవ రక్షణకై అనుసరించాడు. రిపబ్లిక్‌కి 'శత్రువులు'గా అతడు భావించిన వాళ్లందరినీ ఒకప్పటి కులీనులు, మతగురువులు, ఇతర రాజకీయ పార్టీల సభ్యులు, అతడి పద్ధతులతో ఏకీభవించని అతని పార్టీ సభ్యులను సైతం అరెస్టుచేసి, జైలుకి పంపించి విప్లవ ట్రిబ్యునల్ ద్వారా విచారించేవాడు. వాళ్లు 'దోషులు'గా న్యాయస్థానం నిర్ణయిస్తే గిల్లెటిన్ ద్వారా చంపేసే వాళ్లు. వేతనాలు, ధరల మీద కూడా పరిమితి విధిస్తూ రాబిస్పియర్ ప్రభుత్వం చట్టాలు చేసింది. మాంసం, రొట్టెలకు రేషను విధించారు. రైతులు పండించిన ధాన్యాన్ని పట్టణాలకు రవాణా చేసి, ప్రభుత్వం నిర్ణయించిన ధరలకు అమ్మేలా నిర్బంధించేవారు. ఖరీదైన తెల్ల పిండి (మైదా) వాడటాన్ని నిషేధించారు. ప్రజలందరూ మొత్తం గోధుమ పిండితో చేసిన రొట్టెలను మాత్రమే తినాలి. చర్చిలను మూసివేసి వాటి భవనాలను సైన్యానికి, ప్రభుత్వ కార్యాలయాలకు ఇచ్చివేశారు. రాబిస్పియర్ తన విధానాలను ఎంత తీవ్రంగా అమలు చేసేవాడంటే అతడి సహచరులే కొంత సంయమనం పాటించాలని కోరారు. చివరికి అతడు సా.శ.1794 జులైలో న్యాయస్థానం ద్వారా దోషిగా తేల్చబడడంతో అతడిని కూడ అరెస్టు చేసి, గిల్లెటిన్ ద్వారానే చంపేశారు.

చిత్రం : 12.3 గిల్లెటిన్

ఫ్రెంచి విప్లవంలో మహిళలు

ఫ్రెంచి సమాజంలో ముఖ్యమైన మార్పులు తెచ్చిన అన్ని ఘటనలలో మహిళలు మొదటినుంచి క్రియాశీలకంగా పాల్గొన్నారు. మూడవ ఎస్టేటులోని అధిక శాతం మహిళలు జీవనోపాధికోసం శ్రమించాల్సి వచ్చేది. తమ సమస్యల గురించి చర్చించటానికి, తమ గళం వినిపించటానికి మహిళలు తమ సొంత రాజకీయ క్లబ్బులు, వార్తాపత్రికలు ప్రారంభించారు. పురుషులకు ఉన్న రాజకీయ హక్కులు మహిళలకు కూడా ఉండాలన్నది వాళ్ల ప్రధాన కోరికలలో ఒకటి. సా.శ.1791 రాజ్యాంగం తమను ప్రేక్షక పౌరులుగా

SCERT TELANGANA

ఫ్రెంచ్ ఉద్యమం రూపు రేఖలు

సంఘటన	సంవత్సరం
అమెరికా వలస ప్రాంతాలకు ఫ్రాన్స్ సహాయం	1781
కొత్త పన్నుల కోసం ఎస్టేట్స్ జనరల్‌ను సమావేశపరుచుట, టెన్నిస్‌కోర్టు ప్రతిజ్ఞ	1789
మానవ పౌరహక్కుల ప్రకటన	1791
భీతావహపాలన	1793-1794
మొదటి కాన్సుల్‌గా నెపోలియన్ పాలన	1799-1805
చక్రవర్తిగా నెపోలియన్ పాలన	1806-1815
వియన్నా సమావేశం.	1815
ఫ్రాన్స్ గణతంత్ర దేశంగా మారింది	1871
జర్మనీ ఏకీకరణ	1871
ఇటలీ ఏకీకరణ	1871

చేయటంతో మహిళలు నిరాశకు లోనయ్యారు. ఓటుహక్కు, శాసనసభకు పోటీచేసే హక్కు, రాజకీయ పదవి చేపట్టే హక్కు కావాలని వాళ్లు పోరాటాలు చేపట్టారు.

సమాన రాజకీయ హక్కుల కోసం మహిళల ఉద్యమం కొనసాగింది. 'భీతావహపాలన' కాలంలో మహిళల క్లబ్బులు మూసివేస్తూ, వాళ్ల రాజకీయ కార్యకలాపాలను నిషేధిస్తూ కొత్త ప్రభుత్వం చట్టాలు చేసింది. అనేకమంది ప్రముఖ మహిళలను చెరసాల పాలుచేశారు. కొందరికి మరణశిక్ష విధించారు.

ప్రపంచ వ్యాప్తంగా అనేక దేశాలలో రెండు శతాబ్దాలపాటు మహిళలకు ఓటు హక్కు కోసం, సమాన వేతనాల కోసం పోరాటాలు కొనసాగాయి. 19వ శతాబ్దపు చివర, 20వ శతాబ్దం ఆరంభంలో సార్వజనీన ఓటు హక్కు ఉద్యమంలో భాగంగా మహిళల ఓటు కోసం ఉద్యమం కొనసాగింది. విప్లవ కాలంలో ఫ్రెంచి మహిళల రాజకీయ కార్యక్రమాలు స్ఫూర్తిదాయకంగా ఈనాటికీ నిలిచిపోయాయి. ఫ్రాన్స్ మహిళలకు అంతిమంగా సా.శ. 1946లో ఓటుహక్కు లభించింది.

డైరెక్టరీ పరిపాలన – అధికారంలోకి నెపోలియన్

నేషనల్‌కన్వెన్షన్ రూపొందించిన రాజ్యాంగం ద్వారా ఎన్నికైన ఐదుగురు సభ్యులతో కూడిన కార్యనిర్వాహక వ్యవస్థ (డైరెక్టరీ) పాలన ఏర్పడింది. వీరి పాలనలో సభ్యుల అసమర్థత, లంచగొండితనం, అనైక్యత వల్ల డైరెక్టరీ ప్రజాదరణ కోల్పోయింది. ప్రభుత్వ ఖజానా దివాలా తీసింది. కరెన్సీ విలువ వందశాతం పడిపోయింది. నిరుద్యోగం పెరిగింది. విభిన్న రాజకీయాలతో విసిగిన ప్రజలు విప్లవాన్ని రక్షించి దేశాన్ని నడిపే శక్తి గల నాయకుడికై ఎదురుచూసారు. వరుస యుద్ధాలలో ఫ్రాన్స్‌కు విజయాలను చేకూర్చిన నెపోలియన్ బోనాపార్టీని తమ ఆశాదీపంగా భావించారు. నెపోలియన్ డైరెక్టరీ లోని అబ్బీసయస్ సహాయంతో పాలన చేజిక్కించుకున్నాడు. కాన్సులేట్ పేరుతో

SCERT TELANGANA

చిత్రం : 12.4 నెపోలియన్ బోనాపార్టే

నూతన ప్రభుత్వాన్ని ఏర్పాటు చేసి మొదటి కాన్సల్‌గా ఐదేళ్ళు (సా.శ.1799-1804) పాలించాడు. అనంతరం తనకు తాను ఫ్రాన్స్ చక్రవర్తిగా ప్రకటించుకొని మరో పదేళ్ళు (సా.శ.1805-1815) పాలించాడు.

ఫ్రెంచి విప్లవం కారణంగా చోటు చేసుకున్న రాజకీయ, రాజ్యాంగ మార్పుల వల్ల రాచరికం చేతులనుంచి అధికారం, నియంత్రణ ప్రజల చేతులలోకి మారింది. అయితే నెపోలియన్ అధికారంలోకి రావడం వలన ఒక అడుగు వెనక్కి వేసినట్లయింది. అతడు గణతంత్రాన్ని అంతమొందించి సామ్రాజ్యాన్ని నెలకొల్పినప్పటికీ గణతంత్రం అన్న భావనను పూడ్చి పెట్టలేక పోయాడు. ఫ్రాన్స్‌లో ప్రభుత్వ రూపాలు మారుతున్నప్పటికీ మిగిలిన యూరప్‌లో ఫ్రాన్స్ యొక్క ఆదర్శాలైన స్వేచ్ఛ, సమానత్వం, సౌభ్రాతృత్వము స్ఫూర్తిదాయకంగా నిలిచాయి. తర్వాత శతాబ్దంలోని రాజకీయ ఉద్యమాలకు ఈ ఆదర్శాలు ప్రేరణను ఇచ్చాయి.

నెపోలియన్ పాలనలో ఫ్రాన్స్ సామ్రాజ్యం అత్యున్నత స్థాయికి చేరింది. యూరప్‌లోని ఆస్ట్రియా, ప్రష్యా, రష్యాలను అతడు ఓడించాడు. స్పెయిన్, పోర్చుగల్‌లను ఆక్రమించాడు. ఈ విజయాల వలన సా.శ.1810 నాటికి టర్కీ సామ్రాజ్యం, ఇంగ్లాండులు తప్ప ఐరోపా ఖండమంతా నెపోలియన్ వశమై అతను తిరుగులేని సార్వభౌముడయ్యాడు. నెపోలియన్‌ను ఓడించడానికి ఐరోపాలోని రాచరిక శక్తులన్నీ ఇంగ్లాండు నాయకత్వంలో సంకీర్ణ కూటమిగా ఏర్పడ్డాయి. ఈ కూటమి అనేక ప్రయత్నాల తరువాత సా.శ.1815లో వాటర్‌లూ యుద్ధంలో నెపోలియన్‌ను ఓడించగలిగింది.

ఆస్ట్రియా ప్రధాని మెటర్నిక్ అధ్యక్షతన అదే సంవత్సరంలో జరిగిన వియన్నా సమావేశం ఐరోపా రాజకీయ స్వరూపాన్ని మార్చింది. అనేక రాజ్యాలలో తిరిగి రాచరికాన్ని పునరుద్ధరించింది. ఫ్రాన్స్‌లో 18వ లూయీని రాజుగా నియమించారు. ఇతని తర్వాత ఫ్రాన్స్‌కు 10వ చార్లెస్ రాజు అయ్యాడు. ఇతడు కులీనుల, మతాధికారుల ప్రత్యేక హక్కుల పునరుద్ధరణకు ప్రయత్నించాడు. పత్రికా స్వాతంత్ర్యాన్ని, ప్రతినిధుల సభను రద్దు పరిచాడు. అందువలన సా.శ.1830లో మరొక విప్లవం సంభవించి ఇతని సమీప బంధువైన లూయిఫిలిప్‌ను రాజుగా చేసారు. ఇతను ప్రజలు కోరుకున్న సంస్కరణలు తీసుకురావటంలో విఫలమయ్యాడు. తనకు వ్యతిరేకంగా కుట్ర పన్నుతున్నారనే కారణంతో సంస్కరణ విందులను నిషేధించాడు. నిరసనకారుల ఉద్యమం హింసాత్మకం కావడంతో సా.శ.1848లో మరొక విప్లవం సంభవించి లూయిఫిలిప్ ఫ్రాన్స్ నుండి పారిపోయాడు. అనంతరం

SCERT TELANGANA

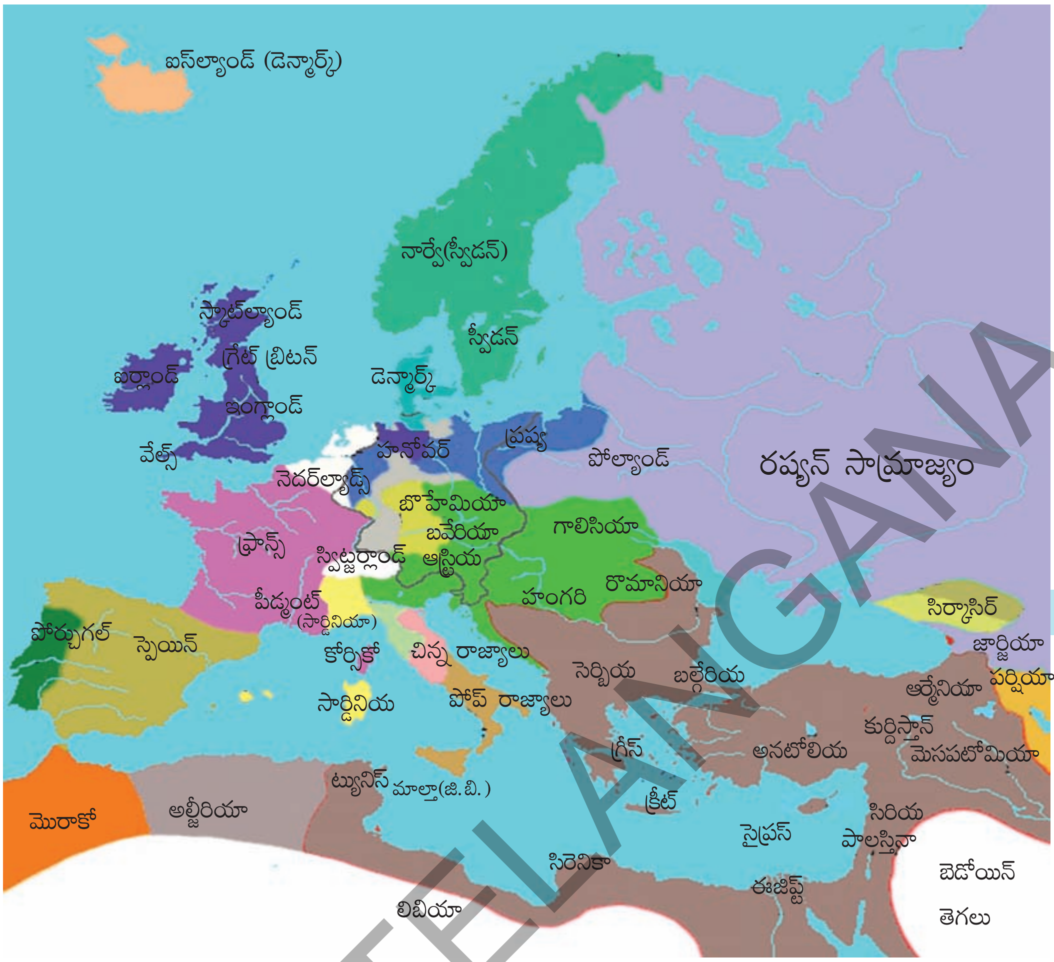

పటం 2: సా.శ.1815 వియన్నా కాంగ్రెసు తరవాత యూరప్

విప్లవవాదులు ఫ్రాన్స్‌ను రెండవ రిపబ్లిక్‌గా ప్రకటించారు. సా.శ.1848లో రాచరికాన్ని తొలగించినప్పటికీ 3వ నెపోలియన్ కాలంలో అది మళ్ళీ అధికారంలోకి వచ్చింది. చివరికి సా.శ.1871లో లియోన్ గాంబెట్టా నాయకత్వంలో ఫ్రాన్స్ మూడవసారి రిపబ్లిక్‌గా ప్రకటించుకుంది.

జర్మనీ ఏకీకరణ

19వ శతాబ్దం నాటికి జర్మనీ అనేక చిన్న స్వతంత్ర రాజ్యాలుగా విభజించబడి ఉండేది. అవన్నీ ఒకప్పుడు పవిత్ర రోమన్ సామ్రాజ్యంలో భాగంగా ఉన్నాయి. ఫ్రాన్స్ పాలకుడైన నెపోలియన్ బోనపార్టీ సా.శ.1806లో వీటిని జయించి 39 రాజ్యాలుగా రైన్ కాన్ఫెడరేషన్‌ను ఏర్పాటు చేశాడు. మొదటిసారిగా ఒకే విధమైన పాలనా వ్యవస్థ ఏర్పడడంతో జర్మన్‌లలో జాతీయ భావాలు ఏర్పడ్డాయి. జాతీయ భావనను అనుభవించిన ఉదారవాదులు, సనాతనులు, దేశభక్తులు ఒకే దేశంగా ఏర్పడాలని కోరుకున్నారు, అయితే నెపోలియన్ పతనానంతరం వియన్నా సమావేశం ఈ రాజ్యాలను తిరిగి పాతరాజ్యాలుగా విభజించింది. 'జోల్లోవెరిన్' అనే వర్తక సుంకాల సంఘం ఈ రాజ్యాలలో స్వేచ్ఛా వ్యాపారం, ఆర్థిక

- నెపోలియన్ విజయాలు ఆయా దేశాలలో జాతీయతావాదం పుంజుకోటానికి ఎలా దోహదం చేశాయి?

SCERT TELANGANA

సహకారం అనే వర్తక నిబంధనలను అనుసరించడం ద్వారా జర్మన్లలో ఐక్యతా భావాన్ని కలిగించింది. ఈ ఆర్థిక సహకారం రాజకీయ ఐక్యతకు దారి తీసి జర్మనీ ఏకీకరణకు తొలి సోపానంగా పనిచేసింది.

జర్మన్ రాజ్యాలలో పెద్దదైన ప్రష్యా, రాజు మొదటి విలియం, ప్రధాని బిస్మార్క్‌ల నాయకత్వంలో మూడు యుద్ధాల ద్వారా ఏడు సంవత్సరాలలో జర్మనీ ఏకీకరణ సాధించింది. ప్రష్యా ప్రధాని బిస్మార్క్ "రక్త పాతం – బల ప్రయోగం" అనుసరించాడు. రాజ్యంలో నిర్బంధ సైనిక విధానాన్ని ఏర్పరచి సైన్యాన్ని పటిష్ట పరిచాడు. కుట్ర పూరితమైన దౌత్య విధానాలతో జర్మనీ ఏకీకరణకు అడ్డుగా ఉన్న డెన్మార్క్, ఆస్ట్రియా, ఫ్రాన్స్‌లను ఏకాకులను చేసి యుద్ధాలలో విజయం సాధించాడు.

చిత్రం : 12.5 బిస్మార్క్

డెన్మార్క్ తో యుద్ధం

డెన్మార్క్‌తో స్లెష్‌విగ్, హొలెస్టైన్ రాజ్యాల సమస్యను లేవనెత్తడం ద్వారా ప్రష్యన్ జాతీయవాద భావనలను రెచ్చగొట్టే ప్రథమ అవకాశం బిస్మార్క్‌కు చిక్కింది. ఈ రెండు రాజ్యాలు జర్మనీకి ఉత్తరంగా ఉన్నాయి. ఇవి డెన్మార్క్‌లో సమైక్యమై ఉన్నాయి. అయితే, ఈ రెండు రాజ్యాలు గత నాలుగువందల సంవత్సరాలుగా స్వతంత్రంగా మనుగడ సాగిస్తున్నాయి. ఈ రెండు రాజ్యాలు తమ అధీనంలోకి రావాలని జర్మనీ ప్రజలు వాంఛించారు.

శత్రుదేశం అయినప్పటికీ బిస్మార్క్ ఆస్ట్రియా సహాయం కోరాడు. ఆస్ట్రియా, ప్రష్యాల సంయుక్త దళాలు డెన్మార్క్‌ను ఓడించి స్లెష్‌విగ్, హొలెస్టైన్‌లను తమ ఆధీనంలోకి తీసుకున్నాయి. సా.శ.1865 ఆగష్టులో హొలెస్టైన్‌ను ఆస్ట్రియా నియంత్రణలో ఉంచడమైనది. స్లెష్‌విగ్ పాలనను ప్రష్యాకు అప్పగించడమైనది.

ఆస్ట్రో ప్రష్యన్ యుద్ధం

ప్రష్యా ఆస్ట్రియాల మధ్య యుద్ధం విషయంలో బిస్మార్క్ చాలా జాగ్రత్తగా, నేర్పుగా వ్యవహరించాడు. యుద్ధంలో ప్రష్యా గెలుపు సాధించాలన్నది అతని ధ్యేయం. ఆస్ట్రియాను ఎలాంటి స్నేహితులు లేకుండా ఏకాకిని చేయాలని అతను భావించాడు. బిస్మార్క్ కు అప్పటి కే రష్యాతో స్నేహం కుదిరింది. అతను ఫ్రాన్స్‌కు చెందిన 3వ నెపోలియన్ తో స్నేహం చేసుకొని తటస్థంగా ఉండమని కోరాడు. అందుకు ప్రతిఫలంగా రైన్ దిశగా ఫ్రాన్స్ విస్తరణను తాము అంగీకరిస్తామని బిస్మార్క్, ఫ్రాన్స్‌కు వాగ్దానం చేసాడు. ఆస్ట్రియా మీద ప్రష్యా విజయం సాధిస్తే ఇటలీకి వెనీషియాను ఇవ్వడానికి అంగీకరించి బిస్మార్క్ ఇటలీ మద్దతు కూడా సంపాదించాడు.

స్లెష్‌విగ్, హొలెస్టైన్‌ల రాజకీయ సమస్యను ఆస్ట్రియా, జర్మన్ డయట్ ముందుంచినపుడు బిస్మార్క్ ఆస్ట్రియా చర్యకు అభ్యంతరం తెలిపాడు. ఆస్ట్రియా విశ్వాస భంగానికి పాల్పడిందని పేర్కొంటూ ప్రష్యన్ దళాలను హొలెస్టైన్‌లోకి నడిపాడు.

SCERT TELANGANA

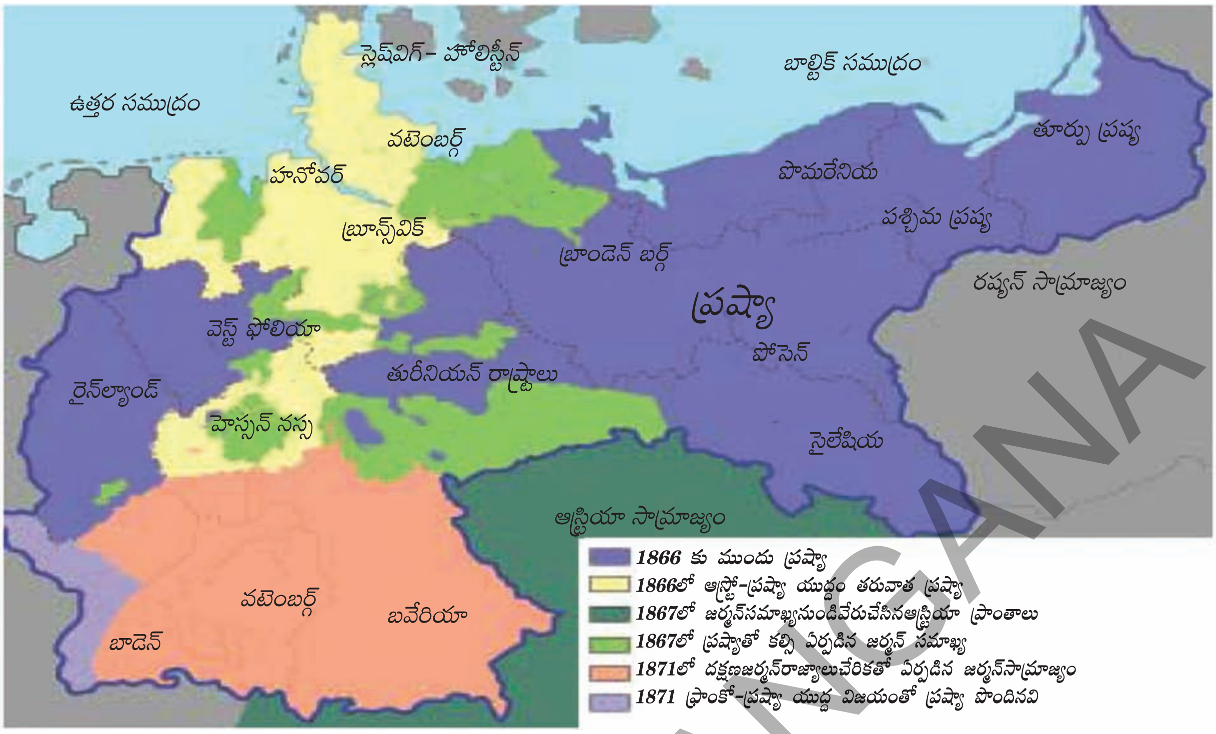

పటం 3: జర్మనీ ఏకీకరణ (సా.శ.1866-71)

ప్రష్యా దురాక్రమణకు పాల్పడిందని భావిస్తూ ఆస్ట్రియా, ప్రష్యాకు వ్యతిరేకంగా యుద్ధం ప్రకటించింది. సా.శ.1866 జూలై 3వ తేదీన యుద్ధం ఆరంభమైంది. ప్రష్యా చేతిలో ఆస్ట్రియా పరాజయం పాలయింది. ఇటాలియన్‌ల నుంచి వెనిషియాను రక్షించుకోవడానికి ఆస్ట్రియా దళాలలో దాదాపు 150,000 దళాలను పంపవలసి రావడంతో ఆస్ట్రియా సైన్యం చీలిపోయింది. సాడోవా దగ్గర ఆస్ట్రియా ఓడిపోయింది. ప్రష్యా సైన్యాలు, వియన్నా దిశగా సాగాయి. స్లెష్‌విగ్, హెూల్‌స్టీన్, హానోవర్, హెస్సె-కాసెల్, హెస్సె-డార్మ్-స్టాట్‌లోని కొన్ని ప్రాంతాలనూ, ఫ్రాంక్‌ఫర్ట్ నగరాన్నీ ప్రష్యా స్వాధీనం చేసుకొంది. ఉత్తరాన ఉన్న రాజ్యాలన్నింటిలో ప్రష్యా నాయకత్వాన్ని ఏర్పాటు చేయడమైంది.

దక్షిణాది రాజ్యాలయిన బవేరియా, బాడెన్, ఊర్టెన్‌బర్గ్, హెస్సె-డార్మ్-స్టాట్ రాజ్యాలు, తమ స్వాతంత్ర్యం నిలుపుకొన్నాయి. ఈ రాజ్యాలు, రైన్ దిశగా విస్తరించాలనుకొంటున్న 3వ నెపోలియన్ వల్ల భీతి చెందాయి. ఈ భయంవల్ల ఈ రాజ్యాలు, ప్రష్యాతో ఒక సైనిక ఒప్పందం మీద సంతకాలు చేశాయి. సాయుధ దళాల నియంత్రణను ప్రష్యాకు అప్పగించాయి.

ఫ్రాంకో-ప్రష్యన్ యుద్ధం :

ఫ్రాన్సు పాలకుడయిన 3వ నెపోలియన్, తన పరిస్థితి బలహీనమైందని గ్రహించాడు. ఆస్ట్రో-ప్రష్యన్ యుద్ధం వల్ల ఏర్పడిన పరిస్థితిని తనకనుగూలంగా మలుచుకోవడంలో ఇతను విఫలమయ్యాడు. తన పరువు నిలుపుకోవడానికి గాను 3వ నెపోలియన్, ఆస్ట్రో-ప్రష్యన్ యుద్ధ సమయంలో తటస్థం వహించినందుకు నష్టపరిహారం కోసం డిమాండ్ చేయడం ప్రారంభించాడు. రైన్ దిశ విస్తరణకు సంబంధించిన తన అనుమతి విషయంలో బిస్మార్క్, 3వ నెపోలియన్‌కు ఒక అస్పష్టమైన వాగ్దానం ఇచ్చాడు, కానీ ఫ్రాన్సుకు ఏ రకమైన నష్ట పరిహారాన్ని ఇవ్వడానికి బిస్మార్క్ అంగీకరించలేదు. ఈ

SCERT TELANGANA

పరిస్థితిలో 3వ నెపోలియన్ కు ఒకే ఒక మార్గం ఉంది. అదే యుద్ధం. బిస్మార్క్ కూడా ఫ్రాన్సుతో యుద్ధమే కోరుకున్నాడు. జర్మన్ రాజ్యాల మీద ఫ్రాన్సు ఆధిపత్యం ఉండటంతో, జర్మన్ ఏకీకరణకు ఫ్రాన్సు అంగీకరించదనీ, అలాంటి చర్యను సమర్థించదనీ బిస్మార్క్ భావించాడు. కాబట్టి బిస్మార్క్, ఫ్రాన్సుతో యుద్ధంకోరుకున్నాడు, ఆ విధంగా ఫ్రాన్సు, ప్రష్యా దేశాలు రెండూ యుద్ధంవైపే మొగ్గు చూపినట్లు స్పష్టమవుతూ ఉంది. ఇరుదేశాల ప్రభుత్వాలు కూడా ఆ దిశలోనే కృషిచేస్తూ వచ్చాయి. యుద్ధానికి తక్షణ కారణం, స్పెయిన్ రాజ్య వారసత్వ తగాదా రూపంలో సాక్షాత్కరించింది.

తమ పాలకురాలు ఇసాబెల్లాతో విసిగిపోయిన స్పెయిన్ ప్రజలు, సా.శ. 1863లో, ఆమెను సింహాసనం నుంచి తొలగించి, ఆ స్థానాన్ని ఆక్రమించమని లియోపోల్డ్‌ను కోరారు. ఈ లియోపోల్డ్, ప్రష్యారాజుకు చాలా సమీప బంధువు. లియోపోల్డ్ వారసత్వం గురించి ఫ్రాన్సు తీవ్రమైన అభ్యంతరాలు లేవనెత్తింది. అందువల్ల లియోపోల్డ్, స్పెయిన్ సింహాసనం అధిష్ఠించడానికి అంగీకరించలేదు. అయితే 3వ నెపోలియన్, ఇంతటితో తృప్తి పడలేదు. స్పెయిన్ వారసత్వ విషయంలో జోక్యం చేసుకోనని ప్రష్యారాజు వాగ్దానం చేయాలని కోరాడు. 3వ నెపోలియన్ కోరికను ప్రష్యారాజు తిరస్కరించాడు. మొత్తం సందేశాన్ని బెర్లిన్‌లో ఉన్నటువంటి బిస్మార్క్‌కు టెలిగ్రామ్ ద్వారా ఏమ్స్ నగరం నుంచి పంపాడు. టెలిగ్రామ్‌లోని సారాంశాన్ని ప్రష్యా, ఫ్రాన్సు ప్రజల మధ్య పరస్పరం ద్వేషం రగుల్కొల్పుందనే రీతిలో బిస్మార్క్ అన్వయించాడు. ఫలితంగా ఫ్రాన్సు, ప్రష్యాల మధ్య యుద్ధం మొదలయింది. ఈ యుద్ధం 6 నెలల పాటు సాగింది. ప్రష్యా దళాలు ఫ్రాన్స్ దళాలను ఓడించాయి. అనేక యుద్ధాలలో భయంకరంగా దెబ్బతిన్న 3వ నెపోలియన్ దాదాపు లక్ష మంది సైనికులతో ప్రష్యా దళాలకు లొంగిపోయాడు.

విజయం సాధించిన ప్రష్యా సైనికులు ఫ్రాన్స్ రాజధాని పారిస్‌ను చేరుకొని ఐక్య జర్మనీ అవతరణను ప్రకటించారు. ప్రథమ ఐక్య జర్మన్ చక్రవర్తిగా మొదటి విలియంకు పట్టాభిషేకం చేసారు, ఫ్రాంక్‌ఫర్ట్ సంధి ఒప్పందంతో ఫ్రాంకో ప్రష్యన్ యుద్ధం ముగిసింది. ఈ సంధి వల్ల ఆల్సేస్, లోరైన్ ప్రాంతాలు జర్మనీకి లభించాయి. ఈ విధంగా సా.శ. 1871 నాటికి జర్మనీ ఏకీకరణ సాధించడం జరిగింది.

- బిస్మార్క్ కుట్రపూరిత దౌత్య విధానాలు ఏ పరిణామాలకు దారి తీశాయో చర్చించండి.

ఇటలీ ఏకీకరణ

జర్మనీలాగానే ఇటలీ కూడా దీర్ఘకాలంగా రాజకీయంగా ముక్కలై ఉంది. అనేక వంశపారంపర్య రాజ్యాలతో, అనేక జాతులతో కూడిన హాబ్స్‌బర్గ్ సామ్రాజ్యంలో ఇటాలియన్లు చెల్లాచెదురుగా ఉన్నారు. 19వ శతాబ్దం మధ్యకాలంనాటి ఇటలీ 7 రాజ్యాలుగా ముక్కలై ఉంది. ఇందులో సార్డీనియా–పీడ్మాంట్ అన్న ఒక్కదానినే ఇటాలియన్ రాచరిక కుటుంబం పరిపాలించేది.

ఉత్తర ప్రాంతం ఆస్ట్రియాకి చెందిన హబ్స్‌బర్గ్‌ల క్రింద, మధ్య ప్రాంతం పోపు క్రింద, సిసిలీ మరియు నేపుల్స్‌లు స్పెయిన్‌కి చెందిన బోర్బన్ రాజుల క్రింద ఉండేవి. ఇటాలియన్ భాష కూడా ఇంకా ఒక రూపం దాల్చలేదు, ఇందులో అనేక ప్రాంతీయ, స్థానిక తేడాలు ఉండేవి.

సా.శ. 1830లలో ఏకీకృత ఇటాలియన్ గణతంత్రాన్ని ఏర్పరచటానికి గిస్సెప్పి మాజిని ఒక కార్యక్రమాన్ని రూపొందించాడు. తన భావాలను ప్రచారం చేయటానికి అతడు **'యంగ్ ఇటలీ'** అన్న ఒక రహస్య సంఘాన్ని ఏర్పాటు చేశాడు. సా.శ. 1831, 1848లోని విప్లవాలు విఫలం అవ్వటంతో యుద్ధం ద్వారా ఇటాలియన్ రాజ్యాలను ఒకటిగా చేసే బాధ్యత సార్డీనియా, పీడ్మాంట్ రాజు విక్టర్

SCERT TELANGANA

పటం 4: ఏకీకరణకు ముందు 1858లో ఇటాలియన్ రాజ్యాలు

SCERT TELANGANA

ఇమాన్యుయెల్ - II మీద పడింది. ఐక్య ఇటలీ ఏర్పడితేనే ఆర్థికాభివృద్ధి, రాజకీయాధిపత్యం సాధించగలమని ఈ ప్రాంతాల పరిపాలకులు భావించారు.

ఇటలీ ప్రాంతాలను కలిపే ఉద్యమానికి నాయకత్వం వహించిన ప్రధానమంత్రి కౌంట్ కవూర్ ఫ్రాన్స్‌తో తెలివిగా దౌత్య సంబంధాన్ని కుదిర్చిన ఫలితంగా సా.శ.1859లో ఆస్ట్రియన్ సైన్యాన్ని సార్డీనియా –పీడ్మాంట్ ఓడించగలిగింది. ఈ యుద్ధంలో సైన్యంతోపాటు గిసెప్పీ గారిబాల్డి నేతృత్వంలోని ఎర్రచొక్కాలు అనే సాయుధ వాలంటీర్లు పెద్ద సంఖ్యలో పాల్గొన్నారు. సా.శ.1860లో వీళ్లు దక్షిణ ఇటలీ నుండి సిసిలీ రాజ్యంలోకి చొచ్చుకుపోయి స్థానిక రైతాంగ మద్దతుతో స్పానిష్ పాలకులను తరిమికొట్టి సిసిలీపై నిరంకుశ ఆధిపత్యాన్ని సాధించారు. సా.శ.1870లో ప్రష్యా, ఫ్రాన్స్‌ల యుద్ధం కారణంగా ఫ్రాన్స్ తన సైన్యాన్ని రోమ్ నగరం నుండి ఉపసంహరించడంతో విక్టర్ ఇమాన్యుయెల్ –II దానిని ఆక్రమించి ఇటలీ ఏకీకరణను పూర్తి చేశాడు. సా.శ.1871లో ఏకీకృత ఇటలీకి విక్టర్ ఇమాన్యుయెల్–II ను రాజుగా ప్రకటించారు.

కీలకపదాలు

1. మహోన్నత విప్లవం
2. దైవదత్త హక్కు
3. ఉదారవాదం
4. రాచరికం
5. జాతీయతావాదం
6. సౌభ్రాతృత్వం
7. నిరంకుశత్వం
8. కాల్పనికవాదం
9. డైరెక్టరీ

మీ అభ్యసనాన్ని మెరుగుపరుచుకోండి

B3T4H5

1. కింద పేర్కొన్న వాక్యాలు ఏ దేశానికి సంబంధించినవో గుర్తించండి: (బ్రిటన్, అమెరికా, ఫ్రాన్స్)
   - విప్లవం ద్వారా పార్లమెంటరీ వ్యవస్థ నెలకొల్పబడింది.
   - విప్లవం తరవాత కూడా రాజుకి పాలనలో కొంత పాత్ర ఉన్న దేశం.
   - ప్రజాస్వామ్యాన్ని స్థాపించటానికి మరొక దేశంతో యుద్ధం చేయవలసి వచ్చిన దేశం.
   - హక్కుల చట్టాన్ని ఆమోదించారు.
   - రాచరికాన్ని కూలదోయటానికి రైతాంగం నాయకత్వం వహించింది.
   - మానవ పౌర హక్కుల ప్రకటనను ఆమోదించారు.
2. కొత్త రూపాలలో ప్రభుత్వాలు ఏర్పడటం వెనక సామాజిక మేధావుల ప్రధాన ఆలోచనలు ఏమిటి? అవి ప్రజాదరణను ఎలా పొందాయి?
3. ఫ్రాన్స్‌లో విప్లవ తిరుగుబాటులకు దారి తీసిన పరిస్థితులను వివరించండి.
4. సార్వజనీన హక్కుల ప్రకటన వైరుధ్యాలతో కూడుకుని ఉందన్న అభిప్రాయంతో మీరు ఏకీభవిస్తారా? వివరించండి.
5. 'ప్రాతినిధ్యం లేకుండా పన్నులు లేవు' అన్న నినాదాన్ని అమెరికా వలస రాష్ట్రాలు లేవనెత్తటానికి కారణాలు ఏమిటి?
6. ఫ్రెంచి విప్లవంనందు మహిళలు నిర్వహించిన పాత్రను ఎలా అర్థం చేసుకోవచ్చు?
7. పేజి నెం. 158 లోని 'భీతావహ పాలన' అనే శీర్షిక కింద ఉన్న పేరాను చదివి, దానిపై వ్యాఖ్యానించండి.
8. జర్మనీ ఏకీకృతమయిన ప్రక్రియను క్లుప్తంగా వివరించండి.
9. యూరపు పటంలో ఇంగ్లాండ్, ఫ్రాన్స్, ప్రష్యా, ఆస్ట్రియాలను గుర్తించండి?

ప్రాజెక్టు

అమెరికా, ఫ్రెంచి విప్లవాలలో ప్రముఖ పాత్ర పోషించిన వ్యక్తుల గురించి మరిన్ని వివరాలు సేకరించండి. వాళ్లలో మీకు ఎవరు ఎక్కువగా నచ్చారు, ఎందుకు? ఆ వ్యక్తిపై ఒక పేరా రాయండి.

SCERT TELANGANA